

WALENTY KEMPSKI, HIPOLIT STELMASZYK

Przypadek choroby Aujeszky u owiec i bydła

Z Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu

W piśmiennictwie krajowym brak jest doniesień o stwierdzeniu choroby Aujeszky u owiec. Opisano natomiast przypadki zachorowań świń (4, 5, 9), zwierząt futerkowych (8, 9) i bydła (1, 10). Owce i bydło należą według Kretzschmara (3) do zwierząt o dużej wrażliwości na zakażenie wirusem choroby Aujeszky. Natomiast Nikitin i Bazylew (6) podają, że owce cechują się stosunkowo dużą odpornością na tę chorobę, ale jeśli ulegną zakażeniu, chorują przeważnie wśród ciężkich objawów.

Zródłem zakażenia dla owiec i bydła są przeważnie zakażone świnię. Okres inkubacji jak podaje Kretzschmar (3) wynosi 3—6 dni. Choroba przebiega w 90% z objawami podniecenia, rzadziej w postaci porażennej lub szokowej. Przy typowym przebiegu chorobie towarzyszy świąd zlokalizowany głównie w okolicy zaopatkowej i tylnych kończyn, niekiedy występują objawy przeczulicy skóry. Temperatura na początku choroby utrzymuje się w granicach normy, niekiedy wzrasta do 40—41°C. Nikitin i Bazylew (6) podają, że u 60% owiec temperatura przed śmiercią może podnieść się do 41,7—42,5°C.

Anatomo-patologicznie stwierdza się, oprócz zmian spowodowanych świądem, jedynie przekrwienie płuc, a czasem ogniska zapalne w płucach (7).

Opis przypadku

W stadzie owiec rasy wrosówka liczącym 74 matki i 83 jagnięta, latem 1973 r. wystąpiły zachorowania i upadki. W okresie 10 dni zachorowało z objawami choroby Aujeszky 13 owiec matek i 3 jagnięta. Padło 11 owiec dorosłych i 3 jagnięta, u 2-ech owiec nastąpiło wyzdrowienie. Pomieszczenie, w którym znajdowały się owce sąsiadowało z chlewnią. Pomieszczenia te odgradzały jedynie drewniane drzwi. W końcu chlewni w boksach znajdowało się 10 cieląt w wieku około 8 miesięcy, 3 z nich zachorowały i padły. Stwierdzono także padnięcia znajdujących się w tych pomieszczeniach szczurów i młodych kotów.

Przebieg i objawy kliniczne choroby przedstawiały się następująco: pierwsze objawy chorobowe zaobserwowano u 2-ech owiec matek i jednego jagnięcia. Stwierdzono lekkie przekrwienie spojówek, tętno 95/min., temperaturę 38,5°C, oddech ok. 30/min., rozszerzenie źrenic, atonię przedłożadek. Po kilku godzinach występowała nieborność ruchów, uderzenie kończynami przednimi o ziemię i ogrodzenie; objawy te stopniowo się nasilały. Wystąpił świąd, owce zaczęły lizać wełnę za lewym guzem łokciowym, następnie wygrzyzać skórę w lewej okolicy. Pojawił się również ślinotok. Leczenie chorych owiec antybiotykami, środkami nasercowymi i uspokajającymi okazało się bezskuteczne. Owce te padły po około 48-godzinach od chwili wystąpienia pierwszych objawów. Przy podobnych objawach zachorowało i padło dalszych 8 owiec dorosłych i jedno jagnię. Przebieg choroby był jednakże krótszy i wynosił 6—24 godzin. Jedna owca dorosła i jedno jagnię padły bez wyraźnych objawów chorobowych. U dwóch owiec dorosłych nastąpiło ustąpienie objawów klinicznych.

W tym samym okresie w sąsiedniej chlewni wśród znajdujących się tam 10 cieląt zaobserwowano objawy świądu głowy w okolicy rogów i szyi, uderzanie głową o twarde przedmioty. Temperatura utrzymywała się w granicach normy. Cielęta te padły w kilkanaście godzin od wystąpienia pierwszych objawów. Padły także przy objawach niepokoju i przeraźliwego miauczenia znajdujące się w tym pomieszczeniu młode koty. W owczarni i chlewni znaleziono również padłe szczury.

Badania rozpoznawcze

Przeprowadzono sekcje 6 padłych owiec matek, jednego jagnięcia, jednego cielęcia oraz szczura. U wszystkich padłych owiec stwierdzono ubytki wełny i skóry w okolicy lewego guza łokciowego, nacieki tkanki podskórnej w tej okolicy, nieliczne wybroczyny na oponach mózgowych i na nasierdziu, wybroczyny na grasicy oraz przekrwienie płuc i nerek. Ponadto u jednej sztuki stwierdzono zmiany zapalne w płatach szczytowych płuc.

Po wykluczeniu wścieklizny i bakteryjnych chorób owiec ze względu na charakter stwierdzanych objawów przeprowadzono badania w kierunku choroby Aujeszky.

Próby biologiczne przeprowadzone na królikach przez zakażenie materiałem z mózgu padłych owiec, cielęcia oraz szczura we wszystkich przypadkach dały wynik pozytywny.

O mówienie wyników

Wskaźnik zachorowalności w stadzie owiec wyniósł 10,2%, a wskaźnik śmiertelności 87,5%. Wśród cieląt wskaźnik zachorowalności wyniósł 30%, a wskaźnik śmiertelności 100%. Obserwując przebieg choroby zauważono, że u 87,5% owiec przebiegała ona w postaci typowej z objawami podniecenia i świądu, co przypomina przypadki opisywane przez innych autorów (3, 6, 7). Nie obserwowano natomiast opisywanych przez innych autorów (6) objawów świądu i obrzęku okolicy głowy. Ustąpienie objawów klinicznych nastąpiło u 2 na 16 owiec, które zachorowały.

Przypadki choroby u cieląt cechowały się szybkim przebiegiem i 100% śmiertelnością. W czasie trwania choroby u owiec i bydła nie zanotowano zachorowań u świń. Z wywiadu wynikało, że nie notowano także w poprzednim okresie zachorowań i upadków świń o objawach mogących budzić podejrzenie choroby Aujeszky. Świnię w konkretnym przypadku mogły być ewentualnie bezobjawowymi nosicielami i źródłem choroby Aujeszky. Jeśli chodzi o drogę zakażenia wirusem choroby Aujeszky to Kretzschmar (3), powołując się na Banga oraz Brunera i Skodę podaje, że zakażenie bydła i owiec drogą doustną jest trudne nawet po skaryfikacji błony śluzowej. Według tego auto-

ra owce są bardzo wrażliwe na zakażenie domięśniowe i podskórne. Begnar i Kucsera (2) zwracają uwagę na możliwość przenoszenia na owce i bydło wirusa choroby Aujeszky przez owady kłujące, między innymi bolimuszki i bąki.

Wnioski

1. Stwierdzono cechujące się szybkim przebiegiem i dużą śmiertelnością zachorowania owiec i cieląt na chorobę Aujeszky. Choroba przebiegała przy typowych objawach niepokoju i świądu.

2. Nie stwierdzono zachorowań wśród świń pomimo bezpośredniego kontaktu z zakażonym środowiskiem.

Piśmiennictwo

1. Bartosz B.: Medycyna Wet. 18, 393, 1962.
2. Bognar K., Kucsera G.: Acta Vet. hung. 16, 73, 1966.
3. Kretzschmar Ch.: Die Aujeszky'sche Krankheit. G. Fischer Verlag — Jena 1970.
4. Krzeszowski J.: Medycyna Wet. 24, 392, 1968.
5. Krzeszowski J.: Medycyna Wet. 23, 29, 1972.
6. Nikitin M. G., Bazylew P. M.: Boleźń Aujeszki-Izdatielstwo „Kolos”, Moskwa 1967.
7. Senf W., Seffner W.: Mh. Vet. Med. 21, 58, 1966.
8. Ugorski L.: Medycyna Wet. 14, 449, 1958.
9. Więckowski W.: Życie wet. 48, 278, 1973.
10. Więckowski W.: Medycyna Wet. 30, 29, 1974.

Adres autora: dr Walenty Kempicki, ul. Grunwaldzka 250, 60-166 Poznań.

DIONIZY WALCZAK *), PIOTR KLIMEK *), KRYSZYNA WAWRZKIEWICZ

Aktywność fungistatyczna wybranych środków dezynfekcyjnych

Z Instytutu Chorób Zakaźnych i Inwazyjnych Wydziału Weterynaryjnego AR w Lublinie

Spośród chorób zakaźnych zwierząt, dość poważny odsetek stanowią schorzenia grzybicze. W związku z tym duże znaczenie praktyczne posiadają nie tylko badania dotyczące skuteczności środków terapeutycznych przy grzybicach (chemio-, antybiotyko — immunopreparaty) ale również prace nad dobozem i oceną odpowiednich fungicydnych i fungistatycznych preparatów dezynfekcyjnych, mogących znaleźć zastosowanie w praktyce weterynaryjnej.

Grzyby chorobotwórcze ze względu na swą specyficzną budowę jak również zdolność produkowania niekiedy znacznych ilości zarodników, opornych na czynniki środowiska zewnętrznego, są na ogół mniej wrażliwe na oddziaływanie popularnych środków dezynfekcyjnych, stosowanych do unieczynniania wirusów czy też bakterii.

Poza tym, wśród grzybów odgrywających rolę w etiologii schorzeń grzybiczych zaznaczają się znaczne różnice we wrażliwości w stosunku do tego samego preparatu. Wynika stąd konieczność określania aktywności fungistatycznej szeregu preparatów chemicznych i to w odniesieniu do różnych, testowych organizmów.

Szereg autorów prowadziło badania nad inaktywującym działaniem aldehydów, głównie formaldehydu m. in. na *H. capsulatum* (12), na *C. albicans* i dermatofity (8) na *B. dermatitidis*, *C. immitis* i *C. neoformans* (3) na grzyby rodzaju *Aspergillus*, *Penicillium* i *Scopulariopsis* (2), nad fungicydym działaniem kwasu salicylowego (6) i kwasu nadoctowego (3, 4) na drożdżaki i dermatofity, barwników: fioletu krystalicznego i zieleni malachitowej na *C. albicans* i *C. neoformans* (1) oraz grzyby rodzaju

Aspergillus (11), detergentów takich jak Tego 51 (5) na *Aspergillus* oraz Sterinolu i Lauroseptu (7) na *C. albicans* i dermatofity.

Jednakże były to zwykle badania dotyczące jednego lub dwóch preparatów, nie zawsze przy tym tanich i łatwo dostępnych.

W badaniach własnych postanowiono przebadać szereg najpopularniejszych środków dezynfekcyjnych (względnie ich kompozycji), które mogłyby znaleźć zastosowanie w praktyce weterynaryjnej przy odkażaniu.

Materiał i metody

Szczepy testowe. Badania przeprowadzono w oparciu o następujące szczepy grzybów chorobotwórczych: *Candida albicans* nr 3153 serotyp A i *Candida pseudotropicalis* nr 2223 otrzymane z London of Hygiene and Tropical Medicine oraz *Aspergillus fumigatus* E 127 otrzymany z Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Bydgoszczy.

Dobór szczepów uwarunkowany był z jednej strony znacznym rozprzestrzenieniem schorzeń wywołanych przez wymienione grzyby u ludzi i zwierząt, z drugiej zaś różną wrażliwością zarodków w stosunku do czynników środowiska. *Candida albicans* jest drobnoustrojem odpowiedzialnym za schorzenia grzybicze głównie u ludzi, w mniejszym stopniu u ptaków, natomiast *C. pseudotropicalis* częściej izolowana jest ze zmian grzybiczych u zwierząt a przede wszystkim od bydła.

Aspergillus fumigatus stanowi czynnik etiologiczny aspergilozy u ptaków, rzadziej u ssaków, poza tym w odróżnieniu od drożdżaków wytwarza odporne na działanie czynników zewnętrznych zarodniki.

Preparaty. W badaniach zastosowano wodne roztwory następujących środków dezynfekcyjnych: formaldehyd w stężeniach 1%, 1,5% i 2%, fenol w stężeniach 0,5%, 1% i 2%, NaOH w stężeniach 0,5%, 1%, 2% i 5%, chloramina w stężeniach 1%, 2%, 3% i 5%, Halamid (producent — Pliva, Zagreb, Jugosławia) w stężeniach 0,2% i 0,3%, oraz Pollena Jod K w stężeniach 0,5%, 1%, 2%, 3% i 5%. Ponadto przebadano aktywność fungistatyczną dwóch kompozycji środ-

*) — (Studenci IV i V roku Wydziału Weterynaryjnego — członkowie Naukowego Koła Mikrobiologów).